

Debatt

Retningslinjer for tester bør bli bedre kjent

Cato Grønnerød

Medlem av Testpolitisk utvalg i Psykologforeningen, Universitetet i Oslo

catogro@ psykologi.uio.no

Charity van Delft

Medlem av Testpolitisk utvalg i Psykologforeningen

Psykologforeningens medlemmer er forpliktet til å følge internasjonale retningslinjer for testbruk, men retningslinjene er lite kjent og brukt. Er tiden inne for å etablere et testetisk råd?

Tidsskrift for Norsk psykologforening hadde tidligere i år en serie oppslag om psykologiske tester og testing. International Testing Commission (ITC) har utviklet «Retningslinjer for testbruk», som ble vedtatt som gjeldende for norske psykologer i 2000. Retningslinjene ligger også til grunn for European Federation of Psychologists' Associations (EFPA) retningslinjer for testbruk og kvalifikasjonsnivåer for testbrukere. Til tross for dette er retningslinjene lite kjent og anvendt blant norske psykologer.

Vi som underviser på profesjonsstudiene, har ikke integrert og tydeliggjort retningslinjene godt nok i testopplæringen, og Psykologforeningen har kanskje også forsømt seg siden de er så lite kjent. Eksempelvis har Norsk nevropsykologisk forening utarbeidet en veileder i klinisk nevropsykologi (2015).

Men selv om flere av punktene fra ITCs retningslinjer er innarbeidet, er ikke selve retningslinjene eksplisitt nevnt noe sted. Heller ikke i vedlegget med «Lovverk, reglement og annet som regulerer nevropsykologers faglige virksomhet» (vår uthevelse). En gjennomgang av beskrivelsene av spesialiseringsløpene gir ingen indikasjoner på at retningslinjene gis noen spesiell oppmerksomhet.

Også helsemyndighetene og de enkelte arbeidsgivere må legge til rette for at den enkelte psykolog kan oppfylle kravene og anbefalingene

Etisk testbruk

ITC har gjort et omfattende internasjonalt arbeid med å utarbeide retningslinjene. De er basert på ulike nasjonale retningslinjer, særlig britiske og amerikanske, men arbeidsgruppen har hatt en bred internasjonal sammensetning med representasjon fra blant annet Norsk psykologforening. Arbeidet hadde som mål å utvikle standarder for tester og testbruk, for å gi en basis for å regulere testmarkedet både når det gjelder opphavsrett og kvalifikasjonskrav, internasjonalt samarbeid og testing på nett. Siste versjon ble publisert i 2013. ITC gav ut en revidert versjon i 2013, og Testpolitisk utvalg gjorde en tekstrevisjon av den norske oversettelsen i 2020, som kan hentes fra NPFs og ITCs nettsider. I tillegg til Retningslinjer for testbruk har ITC publisert flere andre retningslinjer knyttet til testing, og flere av disse vil også være gode hjelpemidler i en del spørsmål vi erfarer at norske psykologer stiller. Se tabell 1 for en oversikt.

Retningslinjene retter seg først og fremst mot profesjonell praksis, men er også relevante for testutviklere, leverandører, undervisere, testtakere og pårørende, fagorganisasjoner og myndigheter. De spesifiserer to hovedområder. Det første området gjelder etisk testbruk og gir anbefalinger om

tilstrekkelig kompetanse og etisk forsvarlig framferd. Det andre området gjelder testing i praksis ved krav til nytteverdi, valg av metoder, rettferdighet, administrering, og vurdering av omstendigheter rundt og konsekvenser av testingen, samt skåring, tolkning og tilbakemelding.

Detaljerte anbefalinger

Når man leser punktene, blir man fort slått av to ting. Det første er at de er ganske detaljerte i sine anbefalinger, det listes opp 118 punkter. Det andre er at man begynner å reflektere over pågående praksis i feltet og hvorvidt denne er i overensstemmelse med anbefalinger og krav som stilles. Mange av poengene som har vært oppe i de siste innleggene i tidsskriftet, relaterer seg til punkter i trestretningslinjene. Vi tør påstå at dersom de hadde vært kjent og fulgt, ville vi ikke hatt dagens situasjon med problemer med rettigheter, uautoriserte oversettelser som ikke er kvalitetssikret eller tilpasset norske forhold, og manglende normer, og så videre. Vi er kjent med at mange tester kopieres i strid med opphavsrettigheter. Videre at psykologer/psykologistudenter har – uvitende eller under press – gjort tester tilgjengelig for personer som ikke innehar det påkrevde kompetansenivå til å bruke dem. Det er viktig å merke seg at ITCs retningslinjer gjelder for alle som bruker tester, ikke bare psykologer. For noen år siden lå for eksempel deler av Weschler Memory Scale III åpent tilgjengelig på Legeforeningens nettsider. Heldigvis ble den fjernet etter at de ble gjort oppmerksom på problemet, men i nyere tid har vi dessverre sett lignende problemer i aviser og på nettet.

Sikker oppbevaring av testmateriale er opplagt et arbeidsgiveransvar i en organisasjon, det samme er å respektere opphavsrett.

Samtidig må vi påpeke at det ikke bare er den enkelte bruker som sitter med ansvar for å oppfylle alle punktene. Også helsemyndighetene og de enkelte arbeidsgivere må legge til rette for at den enkelte psykolog kan oppfylle kravene og anbefalingene. Mange av punktene er rettet mot organisasjonen, og et uttalt formål er at retningslinjene som helhet skal hjelpe organisasjonen med å kunne utarbeide en helhetlig, forsvarlig og etisk testpraksis.

Her må sentrale myndigheter som Helsedirektoratet, og sykehusforetakene, Aetat, Utdanningsdirektoratet og Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet komme på banen på en helt annen måte enn tilfellet er i dag. Det gjelder pasientenes, klientenes, brukernes og elevenes rett til etiske og forsvarlige tjenester.

Streng standarder

Noen punkter har klar relevans for organisasjonen man jobber innenfor. Det spesifiseres at man skal implementere retningslinjer for testing og testbruk, noe som neppe er direkte relevant for den enkelte psykolog. Det står videre at man skal ha strenge standarder for kompetanse, noe som tilsier at arbeidsgiver også må bidra. Man skal informere om etiske og juridiske rammer for testing, noe som ofte er avhengig av den rammen man jobber innenfor. Sikker oppbevaring av testmateriale er opplagt et arbeidsgiveransvar i en organisasjon, det samme er å respektere opphavsrett. Også tilgang på testmateriale blir viktig å ha gode rutiner for. Det er spesielt problematisk dersom testmateriale blir gjort tilgjengelig i journal, dette bryter faktisk med retningslinjene.

ITCs retningslinjer er altså bindende for medlemmer av Norsk psykologforening på samme måte som de felles nordiske etiske retningslinjer. Kan man så klage inn uetisk praksis? Fagetisk råd opplyste

til oss at de ikke har ITCs retningslinjer som grunnlag for sitt mandat. Dermed står vi i en situasjon hvor vi har etiske forpliktelser som ikke kan følges opp med vurderinger eller klager der man mener forpliktelsene er brutt. Hadde det vært en idé å utvide mandatet for Fagetisk råd? Eventuelt å opprette et eget testetisk råd?

Oversikt over retningslinjer utgitt av International Test Commission (ITC)

Dokumentnavn	Publiseringsår	Innhold
...for Testbruk	2013/2020	Denne er svært relevant for alle som bruker tester, og er den eneste som så langt er oversatt til norsk.
...#for Translating and Adapting Tests (2.#utg.)	2017	Hovedsakelig rettet mot de som skal oversette/tilpasse tester, men kan hjelpe testbrukere til å vurdere kvaliteten på en oversettelse og tilpasning av en test.
...#for Large-Scale Assessment of Linguistically Diverse Populations	2018	Rettet mot de som utvikler tester som fra starten av er ment å brukes på tvers av land/språk osv., f.eks. utdanning (PISA) og rekruttering i multinasjonale firmaer.
...#on Computer-Based and Internet Delivered Testing	2005	Rettet mot både testutviklere, distributører og brukere, spesielt de som har overordnet ansvar for innkjøp og oppsett, men også relevant for sluttbrukere.
...on Quality Control in Scoring, Test Analysis, and Reporting of Test Scores.	2013	Mest relevant for testbrukere, men også for testutviklere. De er ment å dekke storskala testing i utdanning og rekruttering, men er anvendelig også for småskala testing.
...#on the Security of Tests, Examinations, and Other Assessments	2014	Handler mest om storskala testing (især i utdanningsinstitusjoner) og rammene rundt dette, sikkerhetstiltak/-plan, osv.
...#on the Use of Tests and Other Assessment Instruments for Research Purposes	2014	Rettet mot forskere som bruker tester uten å kjøpe inn til vanlig, klinisk bruk (med klienter/pasienter).
A Test-Takers Guide to Technology-Based Testing	2010	Rettet mot testtakere (pasienter/klienter); dessverre handler det kun om databasert testing. Det trengs en mer generell veileder for testtakere som forklarer deres rettigheter, osv.